בס"ד. שיחת ש"פ קדושים, מבה"ח אייר, ה'תשי"ד.

בלתי מוגה

א. מכיון שהתוועדות זו היא בהמשך ל"סעודת משיח" דאחרון של פסח — יתחילו בניגון "אני מאמין".

* * *

ב. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר[1] שאנו הולכים לקראת משיח צדקנו, וכאשר הולכים לקראת משיח צדקנו — יש ללכת בשמחה.

אלא שכאשר עושה האדם חשבון, אליבא דנפשי', ממעמדו ומצבו — יכול לחשוב: מצד איזה ענין יכול הוא להיות בשמחה?

מצד מצבו בעצמו — ידע איניש בנפשי' כו'; ואפילו מצד התורה ומצוות שמקיים — הרי אין הוא מרגיש מה שנפעל ע"י קיום התומ"צ שלו, שהרי בזמן הזה כל הענינים הם באופן ד"מתן בסתר" (כפי שמצינו הלשון בזה[2]), וכמונח בתיבה סתומה[3]. וא"כ, כיצד יכול הוא להיות בשמחה?

והמענה לזה:

יש לדעת שכל ההמשכות נעשים כבר עתה, בזמן הגלות, ולעתיד לבוא יתגלו הענינים שנמשכו ע"י קיום התומ"צ בזה"ז דוקא. וכאשר עושים חשבון, שלאמיתו של דבר כל הענינים ישנם כבר עתה, וסוף־כל־סוף הם יתגלו — הדבר מביא לידי שמחה.

וזוהי אחת מנקודות התוכן הפנימי שבניגון "ניע זשוריצי כלאָפצי"[4] — שאין צורך לדאוג ("ניע זשוריצי"), כיון שכל הענינים ישנם כבר עתה, וכאשר יגיעו לפונדק ("דאָ קראַטשאַמקו"), ויפרקו את כל מה שיש בידם ("פאַנאַנדערפאַלן וואָס מען האָט") — אזי יראו מה שיש להם באמת ("וועט מען ערשט יעמאָלט זען וואָס מען פאַרמאָגט"), ודבר זה יביא

1) ראה גם תורת מנחם — התוועדויות ח"י ע' 243, ובהנסמן שם בהערה 100.

2) ראה לקו"ת שלח לט, א. סה"מ תקס"ב ח"ב ע' שפב. מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע' נה.

3) ראה לקו"ת דברים א, ב. סה"מ תרכ"ז ס"ע תלג ואילך (בהוצאת תש"ס — ע' תסז). תרכ"ט ריש ע' רט (בהוצאת תשנ"ב — ס"ע רכח ואילך). תרנ"א ריש ע' צו. תורת מנחם — התוועדויות ח"ב ע' 198. וש"נ.

4) ראה גם תורת מנחם — התוועדויות ח"ז ע' 94. ח"ח ע' 240. וש"נ.

לידי "יין" — (לא יין שנותנים לנידונים בעונש קשה[5], אלא) יין "המשמח"[6], שמגלה את הענינים הנעלים ביותר[7].

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן את הניגון "ניע זשוריצי"].

* * *

ג. אמנם, אע"פ שכבר עתה נפעלים כל הענינים, וסוכ"ס (כשיגיעו ל"פונדק") יבואו לידי גילוי כו' (כנ"ל) — הרי סו"ס בינתיים, בשעת ההליכה בדרך, הכל הוא בהעלם, ונמצא שבפועל — אין בידינו שום דבר ("מען פאַרמאָגט גאָרניט"). וא"כ נשאלת שוב השאלה — מצד איזה ענין תהי' השמחה?

והעצה לזה היא — ענין הצמאון:

כאשר ישנו צמאון לגילוי אלקות — הרי צמאון זה גופא מרוה במקצת, כיון שהצמאון מרומם את האדם לאותה מדריגה שאלי' הוא צמא, וכמאמר הבעש"ט[8] "במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא".

[ועפ"ז מבאר הבעש"ט מ"ש[9] "שרפים עומדים ממעל לו":

מעמדם של השרפים הוא בעולם הבריאה, וחיותם נמשכת משם אדנ־י. ואעפ"כ נאמר "שרפים עומדים ממעל לו" — דקאי על מ"ש לפנ"ז[10] "וראיה את אדנ־י יושב על כסא גו'", שם אדנ־י שמחי' אותם בעולם הבריאה, עולם הכסא[11], היינו שעומדים למעלה ממקור חיותם.

וטעם הדבר — כיון שמתבוננים בענין ההבדלה באין ערוך של עולם האצילות, שהוא מובדל באין ערוך מעולם הבריאה (שהוא מקומם, כנ"ל) — שזהו מה שאומרים[12] "קדוש קדוש קדוש גו'", והתבוננות זו גופא מרוממת אותם, עד שהם אכן נמצאים באותה מדריגה שאלי' הוא הצמאון שלהם — עולם האצילות].

וענין זה מודגש בימי הספירה, שענינם הוא הצמאון למ"ת, שמטעם זה סופרים את הימים עד שיהי' מ"ת[13].

5) ראה סנהדרין מג, א. תנחומא פקודי ב. רמב"ם הל' סנהדרין פי"ג ה"ב־ג.

6) ס' שופטים ט, יג. וראה ברכות לה, א. וש"נ.

7) ראה לקו"ת שה"ש ב, סע"א ואילך. ובכ"מ.

8) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סמ"ח. וש"נ.

9) ישעי' ו, ב.

10) שם, א.

11) ראה לקו"ת אמור לב, ב. האזינו עד, ד. סה"מ מלוקט ח"ה ריש ע' רלח. וש"נ.

12) ישעי' שם, ג. וראה חולין צא, סע"ב ואילך, ובתוד"ה ברוך שם.

13) אגדה הובאה בר"ן סוף פסחים. וראה חינוך מצוה שו. הנסמן בלקו"ש חכ"ב ע' 114 הערה 2.

וזהו ג"כ מ"ש דוד המלך[14] "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי גו' כן בקדש חזיתיך", ופירש אדמו"ר הזקן בשם מורנו הבעש"ט נ"ע[15]: "כן בקדש חזיתיך" — "הלואי בקדש חזיתיך". והיינו, שאף שנמצא במדריגה תחתונה ביותר, "בארץ ציה ועיף בלי מים", מ"מ ה"ה מתברך "הלואי בקדש חזיתיך" — "בקדש" דייקא, "קדש מלה בגרמי'"[16] שלמעלה גם מ"קדוש".

והטעם לזה — מצד גודל מעלת הצמאון (כנ"ל), שע"י הצמאון גופא יכול להתעלות למדריגה שאלי' הוא הצמאון, גם כאשר נמצא במדריגה תחתונה ביותר.

וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א: ישנו ניגון מאדמו"ר הזקן על הפסוק "צמאה לך נפשי", — וצוה שינגנו את ניגון זה.

[המסובים לא ידעו את הניגון, וניגנו כ"ק אדמו"ר שליט"א בעצמו כמה פעמים].

* * *

ד. אמנם, גם כאשר נמצאים במצב שאין אפילו ענין של צמאון — אזי העצה לזה היא להתבונן בענין זה גופא — עד כמה גדול ריחוקו מהקב"ה עד שאפילו צמאון אין לו, ועי"ז לבוא לידי מרירות והתעוררות רחמים רבים על נפשו על גודל ריחוקו מהקב"ה.

וזהו תוכן הבקשה בתפלה[17] "ברחמיך הרבים רחם עלינו כו' ותן בלבנו בינה להבין כו'" — שהרחמנות היא גדולה עד כדי כך, שהאדם עצמו אינו יודע עד כמה גדלה הרחמנות עליו, כיון שמצד גודל הירידה אינו מרגיש את גודל הרחמנות עליו, ולכן מבקשים "ברחמיך הרבים רחם עלינו", ברחמיך דייקא (רחמיו של הקב"ה), כיון שאין אנו יודעים עד כמה גדלה הרחמנות עלינו. וזהו מה שממשיכים ומבקשים "ותן בלבנו בינה להבין כו'" — שנבין את גודל הרחמנות עלינו[18].

וע"י המרירות והתעוררות רחמים הנ"ל — באים לידי כך שמרגישים את גודל הרחמנות, ומתעוררים בצמאון לאלקות.

וזהו תוכנו הפנימי של הניגון שחסידים ניגנו זה כמה דורות: "עסן

14) תהלים סג, ב־ג.
15) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סס"ד. וש"נ.
16) זח"ג צד, ב.
17) נוסח ברכות ק"ש.
18) ראה לקו"ח פינחס עח, ג. ובכ"מ.

עסט זיך .. דאַוועגען דאַוונט זיך ניט"[19] — מרירות והתעוררות רחמים על כך שכאשר מדובר באכילה אין צורך בהתבוננות והשתדלות כו', והענין נעשה בדרך ממילא, משא"כ כשבאים להתפלל, שהו"ע הצמאון לאלקות — יש צורך בהכנות והתבוננות כו'.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "עסן עסט זיך"].

* * *

ה. אמרו חז"ל[20] "תלמיד שגלה מגלין רבו עמו". כך, שגם כאשר נמצאים במדריגה תחתונה כו', נעשים כל הענינים ע"י ההתקשרות עם רבותינו נשיאינו.

ומכיון שההתקשרות היא ע"י לימוד תורתם[21] — אומר עתה מאמר, בהמשך למאמר דאחרון של פסח[22], שהוא מאמר אדמו"ר הזקן והבאים אחריו[23].

ומכיון שמנהג ישן נושן מדור דור לנגן ניגון לפני אמירת חסידות — ינגנו עתה ניגון.

ו. ניגנו ניגון קודם אמירת דא"ח, ואמר מאמר ד"ה על שלשה דברים העולם עומד (הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א).

* * *

ז. ידוע[24] החילוק בין חודש ניסן לחודש תשרי — שהעבודה דחודש תשרי היא עבודת הבעל־תשובה, והעבודה דחודש ניסן היא עבודת הצדיקים.

והנה, החילוק בין עבודת הצדיקים לעבודת הבע"ת הוא[25] — שעבודת הבע"ת היא בבחי' רצוא, "למעלה מעלה עד אין קץ"[26], ועבודת הצדיקים היא בבחי' שוב, המשכה "למטה מטה עד אין תכלית"[26].

אמנם, ע"פ משנת"ל (בהמאמר[27]) שהעבודה צ"ל בהתכללות ב'

19) ראה גם שיחת אחש"פ סט"ד ואילך (לעיל ע' 220 ואילך).
20) מכות יו"ד, א. רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש רפ"ז.
21) ראה אגרות־קודש אדמו"ר מוהריי"צ ח"ה ע' צד (נעתק ב"היום יום" כד סיון). וש"נ.
22) ד"ה ונחה עליו גו' (נדפס לעיל ע' 200 ואילך).
23) ראה לקמן סי"ט. וש"נ.
24) ראה אוה"ת בא ע' רנז ואילך. וראה גם לעיל ע' 199. וש"נ.
25) ראה סה"מ תרס"א ע' קסג ואילך. ועוד.
26) ראה תקו"ז סוף תיקון נז (וראה שם תיקון יט — מ, ב). ז"ח יתרו לד, סע"ג.
27) פ"ב ואילך (לעיל ע' 232 ואילך).

הקוים יחד, שבה"למטה מטה עד אין קץ" גופא יורגש הענין ד"למעלה מעלה עד אין תכלית", וזהו חידושו של משיח, ש"משיח אתא לאתבא צדיקייא בתיובתא"[28] — הרי מובן שגם בחודש ניסן וחדשי הקיץ (שענינם עבודת הצדיקים) צ"ל גם עבודת התשובה.

ח. ביאור הענין:

מי שנמצא במעמד ומצב נעלה ביותר, ועד למדריגת "צדיק" — עלול לעשות "חשבון" שאינו זקוק לעבודת התשובה, שכן, לשם מה עליו לעשות תשובה, ועל מה יעשה תשובה?

ועל כך המענה הוא, שגם אצלו צ"ל באופן תמידי התנועה דתשובה, כדי לעלות עי"ז למדריגה נעלית יותר — "אסורה מכאן להתקרב לשם"[29].

והטעם לזה:

ככל שיהי' האדם במדריגה נעלית, הרי לגבי מדריגה נעלית ממנו — אין לעבודתו ערך כלל ("זיין גאַנצע עבודה איז גאָרניט"), ולכן, כשיתבונן במדריגה נעלית ממנו — יתעורר אצלו הרצון להתעלות למדריגה זו.

והרי ידוע[30], שהעלי' למדריגה נעלית יותר היא דוקא ע"י ביטול המדריגה הקודמת ("אסורה מכאן להתקרב לשם"), שהו"ע התשובה.

וע"ד שמצינו בגמרא[31] ש"ר' זירא כי סליק לארעא דישראל יתיב מאה תעניתא (או ארבעים תעניות[32]) דלשתכח גמרא בבלאה מיני'" — אף שגם לפנ"ז הי' לימודו במדריגה נעלית ביותר, שלמד לשמה ונתעצם עם תורתו שלמד (עד ש"הוה בדיק נפשי' .. ולא הוה שלטא בי' נורא") — כיון שלגבי תלמוד ירושלמי, שהוא ענין נעלה עוד יותר, הי' עליו לשכוח את אופן הלימוד דתלמוד בבלי[33].

ועד"ז בענייננו — שככל שיהי' במדריגה נעלית ביותר, בעליות עד אין קץ (שהרי מדובר גם במדריגות שהן בבחי' בלי גבול), הרי לגבי בל"ג נעלה יותר אין לזה שום ערך, ולכן צ"ל ענין התשובה — "אסורה מכאן להתקרב לשם".

---

28) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. שה"ש נ, סע"ב. וראה זח"ג קנג, ב.

29) פרש"י שמות ג, ג. וראה סה"ש תש"ב ע' 46 ואילך.

30) ראה גם סה"מ מלוקט ח"ג ע' לו. וש"נ.

31) ב"מ פה, סע"א.

32) גירסת הרש"ל (נעתק עה"ג) שם. וראה לקו"ש חל"ד ע' 24 הערה 6. וש"נ.

33) ראה לקו"ש שם ע' 30. וש"נ.

והטעם שהסדר הוא באופן זה דוקא (שדוקא ע"י עבודת התשובה אפשר להתעלות לדרגא נעלית יותר) — כיון שהקב"ה הוא בלי גבול, ולכן, הדרך היחידה להתקשר אליו היא ע"י עבודת התשובה, שהיא בבחי' יציאה מעצמו ומההגבלות שלו.

ובפרטיות יותר:

עבודת הצדיקים — היא עבודה בדרך אור ישר, במדידה והגבלה שע"פ טו"ד. ולכן, אם יסתפק בעבודה זו — יישאר לעולם בתוך ההגבלות שלו, ולא יוכל להתקשר עם הקב"ה שהוא בלי גבול.

ודוקא ע"י עבודת התשובה, שתוכנה הוא שאינו שבע רצון ממעמדו ומצבו, ולכן הוא בתנועה של יציאה מעצמו — אזי אפילו "בשעתא חדא וברגעא חדא"[34], בפני' אחת[35] אל הקב"ה ("מיט איין קער וואָס ער קערט זיך אָפּ פון זיך צום אויבערשטן"), נעשה היציאה מההגבלות שלו, ומתאחד עם הקב"ה.

ט. כל האמור — הוא גם בנוגע למי שאכן נמצא במדריגת צדיק, ועאכו"כ שכן הוא בנוגע למי שנמצא למטה מזה:

גם מי שאינו במדריגת צדיק — יכול לעשות "חשבון": מכיון שבשעה שמקיים מצוה או לומד תורה, נעשה מיוחד עם הקב"ה ביחוד "נצחי לעולם ועד" (כמ"ש בתניא[36]) — הרי הוא כבר מיוחד עם הקב"ה באופן נצחי, ולמה לו לעשות תשובה?...

אמנם, עליו לזכור, שהן אמת שע"י מצוה אחת, או לימוד תורה למשך זמן קצר, מתאחד הוא עם הקב"ה ביחוד נצחי — אבל לאידך גיסא, הרי כשישנו רגע אחד שאינו עוסק בתורה, נאמר עליו[37] "כי דבר ה' בזה גו' הכרת תכרת", שנעשה נפרד ח"ו מהקב"ה!

ולכן, בכל מעמד ומצב שבו נמצא האדם, תמיד עליו לזכור, שאם הפסיק לרגע לעסוק בתומ"צ, נעשה "נפרד", ולכן עליו לשוב בתשובה, לצאת מעצמו, "אסורה מכאן".

י. הענין האמור — שייך גם למ"ש בפרשתנו[38] "מפני שיבה תקום גו'":

---

34) זח"א קכט, סע"א.

35) ראה לקו"ת דרושי ר"ה סא, א. סג, ד. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שמז. תרנ"ד ריש ע' שכט. סה"מ קונטרסים ח"ב שצו, ב. ח"ג ע' קד.

36) פכ"ה (לב, א).

37) שלח טו, לא. וראה סנהדרין צט, א.

38) יט, לב.

איתא בזהר[39]: "מני קב"ה לב"נ לאהדרא בתיובתא בבחרותי' קודם דיזקין בי' יצה"ר, ה"ד מפני שיבה תקום, קודם שיבה דילך".

ובחסידות מבואר, שהכוונה היא שיש לעשות תשובה עוד לפני בואו של היצר הרע שנקרא בשם "מלך זקן וכסיל"[40], "שיבה". והיינו, שעוד בקטנותו, כאשר היצר אינו כ"כ בתוקף עדיין (דהיינו בתחילת העבודה) — עליו לצבור כחות, כדי שבעתיד (לאחר שיתחזק היצה"ר) לא יהי' שבע־רצון ממעמדו ומצבו, ויהי' בתנועה של יציאה מההגבלות שלו.

וענין זה מתאים להאמור לעיל — שגם אצל מי שנמצא במצב נעלה כו' צ"ל התנועה דתשובה, כיון שהדרך היחידה להתקרב להקב"ה היא ע"י יציאה ממציאותו:

הטעם שמיד בהתחלת העבודה צ"ל התנועה דתשובה (דהיינו שלילת הקס"ד שבהתחלת העבודה צ"ל עבודה ע"פ טו"ד דוקא, ורק לאח"ז צ"ל עבודה שלמעלה מטו"ד) — כי, כאשר ההתחלה היא ע"פ טו"ד, שזהו ענין הקשור עם מציאותו שלו, הרי גם אח"כ יישאר במציאותו, כפי שהוא מציאות בפ"ע מאלקות.

ובפרט לאחר שיתחזק אצלו היצה"ר ("שיבה"), כשהוא עדיין נמצא במציאותו — הרי ודאי שבסופו של דבר יהי' נפרד מאלקות ח"ו.

ולכן, מיד בהתחלת העבודה צ"ל ענין התשובה — "אסורה מכאן", שהו"ע היציאה מעצמו ("אָפטרעטן פון זיך"), ודוקא עי"ז ביכלתו להתקשר עם הקב"ה ולהתאחד עמו.

יא. ההוראה מהאמור — בנוגע לעבודה הפרטית דחדשי הקיץ, שלאחרי חודש ניסן:

זמן הקיץ בכלל הוא זמן של תוקף הטבע, הכל מתחיל לפרוח כו', וניכרת ביותר הדרת הטבע.

ובהתאם לזה, הרי הסדר בחדשים אלה הוא לנסוע למקום מנוחה כו'. וגם אצל בחורי ישיבה נעשה סדר זה — שבימי הקיץ מתמסרים לבריאות הגוף, נוסעים ל"נאות דשא" ("דאַטשע") ל"תקופת נופש" ("אויף אַ וועקיישן צייט"), ובכלל — סדר ה"עבודה" בתקופה זו הוא בהענינים ד"בכלי[41] דרכיך דעהו"...

39) ח"ג רכז, רע"ב. וראה זהר סוף פרשתנו (פז, ב) — הובא במכתב י"ד אייר שנה זו (אגרות־קודש ח"ט ס"ע לז ואילך).

40) קהלת ד, יג ובפרש"י.

41) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

— (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת־שחוק:) בנוגע להענין ד"דעהו" — הרי פעם כך ופעם כך ("ווי אַמאָל")... אבל הענין ד"דרכיך" — ישנו בוודאות!... —

וההוראה היא — שגם בזמן זה צ"ל עבודת התשובה, ענין היציאה מעצמו ומהמדידות והגבלות שלו.

יש לזכור[42], שאפילו ר' אלעזר בן ערך, כאשר נמשך אחרי "חמרא דפרוגייתא ומיא דדיומסת", גרם לו הדבר ש"בעא למיקרא החדש הזה לכם[43], קרא החרש הי' לבם"[44], דהיינו שבמקום "החודש הזה לכם", שהו"ע תכלית הגאולה והיציאה מהמצרים וגבולים — קרא "החרש הי' לבם"!...

ולכן יש לדעת, שאף שזהו זמן הקיץ, זמן תוקף הדרת הטבע כו' — אעפ"כ, צריכים לעמוד תמיד (לא רק בתנועה של עבודת הצדיקים, עבודה בדרך "אור ישר", אלא גם) בתנועה של עבודת התשובה — היציאה מעצמו.

יב. ענין זה מודגש גם בהתחלת פרקי אבות שלומדים בשבתות שלאחרי חג הפסח, החל מהשבת הראשונה לאחר חג הפסח — "משה קבל תורה מסיני"[45]:

אמרו חז"ל[46] "בתחלה הי' משה למד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה", והיינו, שמצד ההגבלות שלו לא הי' באפשרותו לקבל את התורה (ואילו הי' משה רבינו מתחשב במדידות והגבלות כו' — לא הי' ביכלתו בשום אופן לקבל את התורה), ורק לאחר שנתבטל ממציאותו ויצא מההגבלות שלו — "ניתנה לו במתנה"[47].

* * *

יג. בין חג הפסח לחג השבועות ישנו הזמן דספירת העומר. והיינו, שבכללות ישנם ג' זמנים: חג הפסח, ספירת העומר, וחג השבועות.

והחילוק ביניהם: בפסח — חמץ הוא דבר האסור, בספירת העומר — הוא דבר הרשות, ובשבועות — הוא מצוה חיובית, שהרי שתי הלחם הי' צ"ל מחמץ דוקא[48].

42) ראה גם שיחת ש"פ תזריע ס"ו ואילך (לעיל ס"ע 175 ואילך).

43) בא יב, ב.

44) שבת קמז, ב.

45) אבות רפ"א.

46) נדרים לח, א.

47) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 329.

48) אמור כג, יז. מנחות נב, ב.

לכאורה אינו מובן: הרמב"ם עצמו פסק בהלכות תפילה (ח, ב) שאין לומר "אלוקי נצור" אלא בלשון יחיד, ואילו כאן הוא מביא נוסח בלשון רבים. ואף שבהלכות תפילה (ח, ד) הביא נוסח "יהי רצון" בלשון רבים, שם הוא מביא נוסח זה בשם "יש נוסחאות", ואילו כאן הוא מביא נוסח זה כנוסח עיקרי.

ויש לומר, שהרמב"ם סבר שהנוסח "אלוקי נצור" בלשון יחיד הוא נוסח שנתקן לכל אדם בפני עצמו, ואילו הנוסח בלשון רבים הוא נוסח שנתקן לכלל ישראל, ולכן הוא מביא נוסח זה בהלכות תשובה, שעניינן הוא תשובת הכלל כולו.

* * *

ב. בהלכות תפילה (ח, ב) כתב הרמב"ם: "ואחר שיגמור כל הדברים האלו יאמר: אלוקי נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה וגו'". ובהלכות תשובה (ב, ו) כתב: "ואחר שיגמור כל הדברים האלו יאמר: אלוקי נצור לשוני מרע וגו'". ולכאורה אינו מובן: מדוע בהלכות תפילה הוא מביא את הנוסח בלשון יחיד, ואילו כאן הוא מביא נוסח זה בלשון רבים?

ויש לומר, שהרמב"ם סבר שהנוסח "אלוקי נצור" בלשון יחיד הוא נוסח שנתקן לכל אדם בפני עצמו, ואילו הנוסח בלשון רבים הוא נוסח שנתקן לכלל ישראל, ולכן הוא מביא נוסח זה בהלכות תשובה, שעניינן הוא תשובת הכלל כולו.

* * *

ג. בהלכות תפילה (ח, ב) כתב הרמב"ם: "ואחר שיגמור כל הדברים האלו יאמר: אלוקי נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה וגו'". ובהלכות תשובה (ב, ו) כתב: "ואחר שיגמור כל הדברים האלו יאמר: אלוקי נצור לשוני מרע וגו'". ולכאורה אינו מובן: מדוע בהלכות תפילה הוא מביא את הנוסח בלשון יחיד, ואילו כאן הוא מביא נוסח זה בלשון רבים?

ויש לומר, שהרמב"ם סבר שהנוסח "אלוקי נצור" בלשון יחיד הוא נוסח שנתקן לכל אדם בפני עצמו, ואילו הנוסח בלשון רבים הוא נוסח שנתקן לכלל ישראל, ולכן הוא מביא נוסח זה בהלכות תשובה, שעניינן הוא תשובת הכלל כולו.

---

(54) ד, א. אגרות הגרי"ז, עמ' 136.

(53) ראה גם לקוטי שיחות חלק ל"ג, עמ' 31 ואילך.

(52) ד, ו.

(51) ראה מסכת סופרים פרק ט"ז הלכה ד'.

(50) ספרי דברים, פיסקא ל"ד.

(49) ב"ב, ע"ה ע"ב.

תורה אור — תורה חדשה שתצא ממני, כמו שנאמר (ישעיה נא, ד) "תורה מאתי תצא" (ראה לקוטי שיחות חלק ל"ג, עמ' 136 ואילך).

ולכאורה יש להבין: מדוע הוצרך הרבי לומר שהתורה שתצא ממנו תהיה "תורה אור", הרי כל תורה היא אור, כמו שנאמר (משלי ו, כג) "כי נר מצוה ותורה אור"?

ויש לומר, שהרבי רצה לומר שהתורה שתצא ממנו תהיה תורה שתאיר את העולם כולו, ולא רק את מי שלומד אותה. כלומר, התורה שתצא ממנו תהיה תורה שתשפיע על כל אדם, גם על מי שאינו לומד תורה.

* * *

ד. בהלכות תפילה (ח, ב) כתב הרמב"ם: "ואחר שיגמור כל הדברים האלו יאמר: אלוקי נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה וגו'". ובהלכות תשובה (ב, ו) כתב: "ואחר שיגמור כל הדברים האלו יאמר: אלוקי נצור לשוני מרע וגו'". ולכאורה אינו מובן: מדוע בהלכות תפילה הוא מביא את הנוסח בלשון יחיד, ואילו כאן הוא מביא נוסח זה בלשון רבים?

ויש לומר, שהרמב"ם סבר שהנוסח "אלוקי נצור" בלשון יחיד הוא נוסח שנתקן לכל אדם בפני עצמו, ואילו הנוסח בלשון רבים הוא נוסח שנתקן לכלל ישראל, ולכן הוא מביא נוסח זה בהלכות תשובה, שעניינן הוא תשובת הכלל כולו.

---

(54) ד, א. אגרות הגרי"ז, עמ' 136.

(53) ראה גם לקוטי שיחות חלק ל"ג, עמ' 31 ואילך.

(52) ד, ו.

(51) ספרי דברים, פיסקא ל"ד.

(50) תורה אור (המשך).

(49) ב"ב, ע"ה ע"ב.

ולכאורה אינו מובן[55]: בשלמא אברהם יצחק ויעקב — הרי הם האבות. אבל בנוגע לאמהות — היו יכולים לבחור בכל אחת מהן, ולמה נבחרה רחל דוקא?

וביאור הענין:

ידוע, שאברהם יצחק ויעקב הם ג' הקוין דחג"ת[56]: אברהם הוא מדת החסד, יצחק — מדת הגבורה, ויעקב — מדת התפארת. וההמשכה מג' האבות (ג' הקוין דחג"ת) הוא ע"י רחל דוקא (רגל רביעי שבמרכבה), כיון שרחל ענינה ספירת המלכות, וכידוע שההמשכה דכל הספירות היא ע"י ספירת המלכות דוקא.

וכן מצינו גם בנגלה דתורה — כמסופר במדרשי חז"ל[57] שהאבות ושאר האמהות לא הצליחו לפייס את הקב"ה ע"י טענותיהם, ורק ע"י טענתה של רחל, ש"רחל מבכה על בניי", ובאופן ש"מאנה להנחם", אזי נפעל הענין ד"קול ברמה נשמע"[58], ועד שנעשה "ושבו בנים לגבולם"[59]. ונמצא, שההתעוררות דאברהם יצחק ויעקב באה לידי פועל ע"י רחל דוקא.

יז. ביאור הענין בעבודה — ובהקדמה:

תוכן טענת רחל (שפעלה במקום שטענת האבות לא פעלה) הוא — "על בני כי איננו"[58]. ולכאורה אינו מובן הלשון "איננו" (לשון יחיד) — הרי על-פי דקדוק צ"ל "כי אינם", לשון רבים (שהרי קאי על "בניי")?

והביאור בזה — ש"כי איננו" קאי על הקב"ה[60]: הענין ד"רחל מבכה" הוא על העדר גילוי אלקות אצל בנ"י בזמן הגלות, דהיינו — על כך שבזמן הגלות הקב"ה אינו נמצא בגילוי בבנ"י. ועד כדי כך הוא ההעלם — שאפילו צמאון לגילוי אלקות אינו בנמצא.

וזהו תוכן הענין ד"רחל מבכה על בניי" בעבודה:

דובר לעיל (ס"ד) ע"ד הענין דהתעוררות רחמים רבים, שכאשר מתבונן במצבו ובא עי"ז לידי מירות על ריחוקו מהקב"ה כו', הרי התעוררות זו פועלת בנפשו צמאון לאלקות.

55) ראה גם שיחת ש"פ אחרי מבה"ח וער"ח אייר תשי"א ס"ב (תורת מנחם — התוועדויות ח"ג ע' 59 ואילך).

56) ראה ספר הערכים — חב"ד ערך אבות בתחילתו. וש"נ.

57) פתיחתא דאיכ"ר כד.

58) ירמי' לא, יד.

59) שם, טז.

60) ראה זהר ח"א רי, א. ח"ב כט, ב. ח"ג כ, ב.

וזהו הענין ד"רחל מבכה על בניי" — ההתבוננות בהענין ד"כי איננו", בגודל ירידתו ובגודל ריחוקו מאלקות, שמצד התבוננות זו עומד הוא בתנועה של מרירות רבה, ועד שבוכה ב"נהי בכי תמרורים"[58]. וכ"כ גדלה בכייתו, עד שעי"ז נפעל הענין ד"קול ברמה נשמע" — ההמשכה והגילוי דהאבות, חג"ת שבנפש (כנ"ל שהאבות הם בחי' חג"ת), שמתעורר באהבה ויראה לאלקות.

ועד שענין זה חודר בכולו ("דאָס נעמט אים דורך אינגאַנצן"), עד שאפילו הבשר הגשמי רואה אלקות — כפי שיהי' כאשר "ושבו בנים לגבולם", שאז "וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר"[61].

* * *

יח. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם[62], שכשנולדה בתו (גיסתי) הבכירה, ביקש מאביו אדמו"ר נ"ע מתנה (או שאדמו"ר נ"ע רצה בעצמו לתת לו מתנה, וכ"ק מו"ח אדמו"ר בחר את המתנה) — שאדמו"ר נ"ע יאמר בפניו מאמר בסגנון האמירה של כל אחד מרבותינו נשיאינו. ואכן, אדמו"ר נ"ע נתן לו מתנה זו.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר לא סיפר אז באיזה מאמר מדובר, ולכן אינני יכול לספר לכם זאת.

יט. אמנם, גם במאמר דאחרון של פסח[22] — אפשר לראות את ההבחנה בין מאמרי רבותינו נשיאינו, שכל אחד מהם אמר מאמר זה באופן אחר:

מאמר זה — ישנו מאדמו"ר הזקן, והתחלתו — "להבין ענין אוא"ס ב"ה שהוא למעלה כו' ולמטה כו'"[63].

מאדמו"ר האמצעי — ישנו מאמר זה באמרי בינה[64] (וכן ישנו בתורת חיים[65] ד"ה צדקת פרזונו, אבל שם אין מדובר ע"ד ענין זה בעיקר), וניכר שאותם פרקים שבהם מדובר ע"ד ענינים אלו היו פעם מאמר בפ"ע.

וכן ישנו מאמר זה מהצ"צ — ד"ה "להבין הענין שארז"ל שאוא"ס ב"ה למעלה כו' ולמטה כו'"[66], ובו מדובר ע"ד הענין ד"אתה עשית את

61) ישעי' מ, ה.

62) ראה גם "רשימות" חוברת קעב ע' 9.

63) נדפס בסה"מ תקס"ב ע' שע ואילך.

64) בפתח השער פי"ט-כ, ובשער הק"ש פי"א.

65) שמות שכב, א ואילך.

66) נדפס באוה"ת ענינים ע' קי ואילך.

השמים גו' בכחך הגדול"[67] (ועל שם זה מובא מאמר זה בדא"ח[68] בשם "ד"ה להבין ענין אוא"ס כו' בכחך הגדול").

מאדמו"ר מהר"ש (בספר המאמרים תרכ"ז[69] ד"ה "להבין הענין שאוא"ס ב"ה הוא למעלה כו' ולמטה כו'"), ומאדמו"ר נ"ע (בשנים תרס"ו[70], תרנ"ח[71] ותר"פ[72]).

וכאמור, במאמר זה אפשר לראות את ההבחנה בין אופן אמירת המאמר ע"י כל אחד מרבותינו נשיאינו, כיון שהמאמר נאמר על־ידי כל רבי בסגנון שונה.

— אפשר לראות ענין זה גם במאמרים אחרים, אבל גם מאמר זה הוא דוגמא טובה לכך. וכפי שנהג כ"ק מו"ח אדמו"ר לומר: מה לא טוב ענין זה?! ("וואָס איז שלעכט דער ענין"?!) —

כ. ובפרטיות:

במאמר אדמו"ר הזקן — מדובר שהענינים ד"מעלה" ו"מטה" הם אצילות וב"ע, ולא למעלה מזה. וכן אין בו מראי־מקומות, השוואות לענינים אחרים בדרך "בנין אב" וכדומה.

במאמר אדמו"ר האמצעי — מבוארים הענינים ד"מעלה ו"מטה" לפני הצמצום, וכלל אינו מדבר במדריגות שלמטה מזה.

במאמר הצ"צ — מדובר ע"ד ענין זה בהרחבה, ומציין לכמה מאמרים בתו"א השייכים לענין זה, ומקיש בדרך "בנין אב" מענין אחד לחבירו.

במאמר אדמו"ר מהר"ש — מבואר ענין זה בסגנון אחר ועם כמה הוספות.

במאמרי אדמו"ר נ"ע — מבוארים הענינים ד"מעלה" ו"מטה" בכל המדריגות: מתחיל מענינים תחתונים, אח"כ — ענינים אלה כפי שהם בשרש, ומשם עובר ("ער פאַרקריכט") לבאר ענינים אלו כפי שהם לפני הצמצום, ועד ליכולת העצמות, ש"ביכלתו להאיר וביכלתו שלא להאיר".

ונוסף לזה — אינו מביא דעות שונות כו', אלא מבאר את הענין

67) ירמי' לב, יז.

68) המשך תער"ב ח"א ריש ע' תפט. ע' תרלג. סה"מ עזר"ת ע' קעז.

69) ע' תכד ואילך (בהוצאת תש"ס — ע' תנו ואילך).

70) המשך תרס"ו ע' קסה ואילך.

71) סה"מ תרנ"ח ע' סח ואילך.

72) סה"מ פר"ת ע' רמב ואילך.

מיד כפי ההכרעה שבדבר, בהתאם לפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר[73] בשם זקני החסידים, שאדמו"ר נ"ע הוא "הרמב"ם של תורת החסידות" — דהיינו שדרכו היא כדרכו של הרמב"ם, שאינו מביא דעות שונות, אלא מבאר מיד את המסקנא שבכל ענין, בסגנון קל צח ומסודר.

כא. ביאור הטעם לחילוקי הסגנון בין רבותינו נשיאינו:

דובר פעם[74] בביאור הענין ד"ממלא מקום", שפירושו הוא כפשוטו — שהוא ממלא את כל המקום ("ער פאַרנעמט דעם גאַנצן פלאַץ").

ומכיון שכל רבותינו נשיאינו הם ממלאי מקום הנשיאים שלפניהם — הרי יש בהם כל הענינים שהיו בנשיאים שלפניהם, אלא שבכל אחד מהם ישנה הוספה לגבי הנשיא שלפניו (שאם לא כן — הרי הי' יכול להישאר הנשיא הקודם), מתאים לפי הדור.

וזהו טעם החילוק בין רבותינו נשיאינו בסגנון המאמרים — כי כל אחד מרבותינו אמר חסידות מתאים לענינו, שהרי גילוי האור הוא לפי אופן המאור.

כב. והנה, ההתקשרות לרבותינו נשיאינו היא ע"י לימוד תורתם[21].

ואף שתורתם אינה אלא הארה בלבד מהמאור, ולכן, ככל שילמדו ו"ישאבו" עוד ועוד ("שעפן און שעפן") מתורתם, לעולם לא יוכלו "לשאוב" את המאור ("וועט מען דעם מאור אליין קיינמאָל ניט אויסשעפן"),

וכפי שמצינו[75] שכשם שלא זהו עיקר האלקות מה שהעולמות מתהוים ממנו[76], כמו"כ לא זהו עיקר האלקות מה שהאור נמשך ממנו, והיינו שהעצמות הוא למעלה גם מענין המאור,

אבל אעפ"כ, הרי סוכ"ס ע"י לימוד תורתם של רבותינו נשיאינו מתקשרים אליהם, ונעשים מיוחדים עם המאור, ועד שמתקשרים גם עם העצם, וענין ההתקשרות נוגע ומסייע בכל הענינים.

* * *

כג. מכיון שנמצאים כאן בחורים שהולכים לדבר בבתי־הכנסת — ימסרו שם את תוכן הענין המדובר לעיל (סי"א), בנוגע לימי הקיץ:

73) לקו"ד ח"ב רצו, א. סה"ש תר"ץ ע' 95.

74) ראה שיחת ש"פ בשלח סכ"ב (לעיל ס"ע 35 ואילך). וש"נ.

75) ראה המשך תער"ב ח"א ס"ע תרכד. ועוד.

76) תו"א מג"א צט, ב. לקו"ת שה"ש ח, א. ובכ"מ.

כשאדם מניח לעצמו לשקוע ("לאָזט זיך אַריין") ב"חמרא דפרוגייתא ומיא דדיומסת" — הרי מצינו שהדבר פעל אפילו על ר' אלעזר בן ערך. הן אמת שצ"ל שמירת בריאות הגוף, שהרי ענין זה "מדרכי (עבודת) ה' הוא"[77], אבל, אין להניח לעצמו לשקוע בזה יתר על המדה. ובפרט בזמן הקיץ, שבו תוקף הטבע הוא ביותר.

יש להסביר, שלאחרי שעברו את הנסיונות דימי החורף, נותן עתה הקב"ה את הנסיונות דימי הקיץ, שהם קשים מהנסיונות דימי החורף, ולכן יש להיזהר ביותר שלא לשקוע בענינים אלו.

ואדרבה: כאשר העצים פורחים וניכרת הדרת הטבע, אשר ע"פ דין[78] יש לברך על זה "שלא חיסר בעולמו כלום כו'" — יש לנצל זאת לקדושה, וללמוד מענין זה הוראה בעבודת ה' — שכשם שהעצים גדלים וצומחים, כך יש לגדול ולשגשג בעבודת ה'.

וכאמור, יש לדבר ע"ד ענין זה בבתי הכנסת. אפשר להוסיף ענינים נוספים — שהרי מכיון שהוא הדובר ("ער איז דער זאָגער"), עליו לדבר בסגנון שלו — אבל בכל אופן, יש לדבר ע"ד תוכן הענין הנ"ל.

* * *

כד. בתפלת המנחה מתחילים לקרוא בתורה בפ' אמור — "אמור גו' ואמרת", שעל זה דרשו חז"ל[79] — להזהיר גדולים על הקטנים".

והענין בזה:

בכאו"א מישראל ישנה מעלה שאין בזולתו, ולכן יש צורך באזהרה כפולה ("אמור ואמרת"): א) מבלי הבט על הפחיתות שלו עצמו — על האדם להעניק מהענינים והמעלות שבו לזולתו; ב) מכיון שגם בחבירו ישנן מעלות שאין בו — עליו ללמוד מחבירו ענינים אלו.

וכאשר יהי' סדר ההנהגה באהבת ישראל — נזכה להזמן שבו יקויים היעוד[80] "ולא ילמדו עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם".

77) רמב"ם הל' דעות רפ"ד (וראה לקו"ש ח"ב ע' 531 הערה 12. אגרות־קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חט"ז ס"ע סב ואילך, ובהנסמן שם).

78) ברכות מג, ב. רמב"ם הל' ברכות פ"י הי"ג. טושו"ע או"ח סרכ"ו. סדר ברה"נ לאדה"ז פי"ג סי"ד.

79) יבמות קיד, סע"א. הובא בפרש"י עה"פ.

80) ירמי' לא, לג.

בס"ד. ר"ד ליל ה', ג' אייר, ה'תשי"ד*.

בלתי מוגה

א. נמצאים אנו עתה בזמן האביב והקיץ.

הענין המיוחד בזמן האביב והקיץ — שבו מתרעננים ונעשים פעילים כל הצמחים ובעלי החיים, ואז מוציאים הם מתוכם את כל מה שקלטו וצברו במשך ימי החורף. ומהיכן קולטים הצמחים לתוכם כל ענינים אלו — מהאדמה.

וכן הוא גם אצל בני אדם:

עד שנתם העשרים — הרי זה בחי' ימי החורף שלהם, שאז צריכים הם לקלוט את כל הענינים, כדי שאחרי כניסתם לשנתם הכ"א, הכ"ב, הכ"ג וכו' — שהם ימי האביב והקיץ שלהם, שבהם כל אחד ואחד מסתדר, מי בעבודה ומי בעסק, ומגיעים לנישואין בשעה טובה ומוצלחת — יתעוררו ויהיו פעילים בענינים אלו.

ומניין לוקחים קליטה זו — מהתורה, שענינה לימוד והוראת דרך, ולכן עליהם לקלוט ממנה לתוכם, ב"זמן החורף" שלהם, לימודים והוראות, כדי שמאוחר יותר ישתמשו בכך כדי לחיות חיים פעילים — שכאו"א יהי' מורה דרך ומנהיג ("לידער") בסביבתו, ועכ"פ — מנהל בביתו, ואת הכח וההוראות לזה — מקבל מהתורה.

והיינו, שלגבי האדם — העתיד (ימי האביב והקיץ) הוא טמיר ונעלם, ובמילא אינו יכול להכין את עצמו לדבר בלתי ידוע. ולכן גילה לנו הבורא — שכל חילוקי הזמנים דחורף אביב וקיץ וסתיו הם מדרכי הבורא — את תורתו הקדושה, שהיא המורה לנו בכל הענינים, גם אלו העתידים להיות, שהרי אצלו ית' העתיד הוא כמו העבר, בשוה.

ואל יאמר האדם שקשה הדבר לפניו — שהרי "לפום גמלא שיחנא"[1], והיינו, שזה גופא שהבורא ית' מסר וצוה לנו את תורתו ומצוותיו, היא הראי' וההוכחה האמיתית שבכוחנו ללמדה ולשמרה.

ב. והנה, כל מיני המאכל צריכים שמירה מפני רקבון, ולכן יש

*) אל החבורה של הרה"ת ר' דובער בוימגארטען.

1) כתובות סז, רע"א. וש"נ.

הפרקליטות הצבאית הראשית, ד"ר בנימין הלוי כהן
ומר אהרון שפירא, עו"ד, בשם המשיבים.

פסק-דין

השופט ח' כהן:

ערעור על פסק-דינו של בית-הדין הצבאי לערעורים, שבו נדחה ערעורו של המערער על הרשעתו בבית-הדין הצבאי לפי סעיף 130 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955, בעבירה של "מעשה שלא כדין בנשק", ועל גזר-הדין שהוטל עליו בגין עבירה זו.

המערער, שהוא חייל בצה"ל, נתפס ביום 7.10.57 בשעה 2.30 לפנות בוקר בעת שהיה בדרכו מבסיס צבאי לביתו, כשהוא נושא עמו אקדח מסוג "ברטה" ומחסנית עם 7 כדורים. בבית-הדין הצבאי לא הוכחש כי המערער נשא עמו את האקדח והמחסנית, אך הוא טען כי עשה זאת בתום לב, מתוך הנחה שהדבר מותר לו. בית-הדין הצבאי לא קיבל את טענתו זו, ומצא כי המערער ידע שאין הוא רשאי לשאת עמו את הנשק, אך הוא לא ידע שהדבר אסור מבחינה פלילית. בית-הדין הצבאי לערעורים אישר את ממצאי העובדה של בית-הדין הצבאי, אך הוא הגיע למסקנה שהמערער לא ידע שהדבר אסור מבחינה פלילית, ולפיכך זיכה אותו מן העבירה שיוחסה לו.

המשיבים הגישו ערעור על פסק-דינו של בית-הדין הצבאי לערעורים, ובו הם טוענים כי בית-הדין הצבאי לערעורים שגה בכך שזיכה את המערער מן העבירה שיוחסה לו. לטענתם, בית-הדין הצבאי לערעורים שגה בכך שקבע כי המערער לא ידע שהדבר אסור מבחינה פלילית, שכן לפי סעיף 130 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955, "מעשה שלא כדין בנשק" הוא עבירה שבה אין צורך להוכיח כי העושה ידע שהדבר אסור מבחינה פלילית.

המשיבים טוענים כי בית-הדין הצבאי לערעורים שגה בכך שזיכה את המערער מן העבירה שיוחסה לו, שכן לפי סעיף 130 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955, אין צורך להוכיח כי העושה ידע שהדבר אסור מבחינה פלילית.

---

(2) ראה גם פסק-דינו של השופט ח' כהן בע"פ 57/49, פ"ד ג, 1234.

ד"ר ש' ברנשטיין נ' ד"ר ח' גולדמן

*ד"ר ש' ברנשטיין, תל אביב, נגד ד"ר ח' גולדמן, תל אביב.

בתי דין לרופאים — סמכות עניינית — תביעת רופא נגד רופא בעניין מקצועי — סעיף 3(ב) לחוק בתי הדין לרופאים, תשי"ז–1957 — "עניין מקצועי" — פרשנות — מחלוקת בין רופאים על אבחנה ועל דרך טיפול — סמכות בית הדין לרופאים — סמכות בית המשפט המחוזי — הכרעת סמכות.

בתי משפט — בית המשפט העליון — ערעור על הכרעת סמכות — רשות ערעור — סעיף 52(ב) לחוק בתי המשפט, תשי"ז–1957 — "שאלה משפטית חשובה" — הכרעת סמכות בין בית דין לרופאים לבין בית משפט מחוזי — שאלה עובדתית או שאלה משפטית — רשות ערעור לא ניתנה.

חוק בתי הדין לרופאים, תשי"ז–1957 — סעיף 3(ב) — "עניין מקצועי" — פרשנות — מחלוקת בין רופאים על אבחנה ועל דרך טיפול — סמכות בית הדין לרופאים — סמכות בית המשפט המחוזי — הכרעת סמכות.

חוק בתי המשפט, תשי"ז–1957 — סעיף 52(ב) — רשות ערעור — "שאלה משפטית חשובה" — הכרעת סמכות בין בית דין לרופאים לבין בית משפט מחוזי — שאלה עובדתית או שאלה משפטית — רשות ערעור לא ניתנה.

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב (השופט ד' לוי) מיום 7.3.1962.

בקשת רשות ערעור נדחתה.

*

ד"ר ש' ברנשטיין, תל אביב, נגד ד"ר ח' גולדמן, תל אביב.

בתי דין לרופאים — סמכות עניינית — תביעת רופא נגד רופא בעניין מקצועי — סעיף 3(ב) לחוק בתי הדין לרופאים, תשי"ז–1957 — "עניין מקצועי" — פרשנות — מחלוקת בין רופאים על אבחנה ועל דרך טיפול — סמכות בית הדין לרופאים — סמכות בית המשפט המחוזי — הכרעת סמכות.

בתי משפט — בית המשפט העליון — ערעור על הכרעת סמכות — רשות ערעור — סעיף 52(ב) לחוק בתי המשפט, תשי"ז–1957 — "שאלה משפטית חשובה" — הכרעת סמכות בין בית דין לרופאים לבין בית משפט מחוזי — שאלה עובדתית או שאלה משפטית — רשות ערעור לא ניתנה.

חוק בתי הדין לרופאים, תשי"ז–1957 — סעיף 3(ב) — "עניין מקצועי" — פרשנות — מחלוקת בין רופאים על אבחנה ועל דרך טיפול — סמכות בית הדין לרופאים — סמכות בית המשפט המחוזי — הכרעת סמכות.

חוק בתי המשפט, תשי"ז–1957 — סעיף 52(ב) — רשות ערעור — "שאלה משפטית חשובה" — הכרעת סמכות בין בית דין לרופאים לבין בית משפט מחוזי — שאלה עובדתית או שאלה משפטית — רשות ערעור לא ניתנה.

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב (השופט ד' לוי) מיום 7.3.1962.

בקשת רשות ערעור נדחתה.

ד"ר ברנשטיין הגיש תביעה לבית הדין לרופאים בתל אביב, בטענה כי ד"ר גולדמן התרשל בטיפולו בחולה שלו, וכי התרשלות זו גרמה לה נזק. ד"ר גולדמן טען כי הסוגיה שבמחלוקת היא "עניין מקצועי" במובן סעיף 3(ב) לחוק בתי הדין לרופאים, תשי"ז–1957, ולכן הסמכות הייחודית לדון בה נתונה לבית הדין לרופאים, ולא לבית המשפט המחוזי.

בית הדין לרופאים קבע כי הוא מוסמך לדון בתביעה, ודחה את טענת ד"ר גולדמן. בית המשפט המחוזי בתל אביב (השופט ד' לוי) אישר את החלטת בית הדין לרופאים, וקבע כי המחלוקת בין הרופאים נוגעת לשאלה רפואית מובהקת, ולכן היא "עניין מקצועי" כאמור בחוק.

ד"ר גולדמן הגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון, בטענה כי פרשנות בית המשפט המחוזי לביטוי "עניין מקצועי" היא רחבה מדי, וכי היא עלולה לשלול מבתי המשפט את סמכותם לדון בתביעות נזיקין נגד רופאים. לטענתו, בקשת הרשות מעוררת שאלה משפטית חשובה, שראוי שבית המשפט העליון יכריע בה.

בקשת רשות הערעור נדחתה. בית המשפט העליון קבע כי המחלוקת בין הצדדים אינה מחלוקת משפטית, אלא מחלוקת עובדתית: האם הסוגיה שבמחלוקת היא "עניין מקצועי" או לא. לדברי בית המשפט, זוהי שאלה שבית הדין לרופאים מומחה לה, ולכן אין מקום להתערבות בית המשפט העליון בהחלטתו. בית המשפט הוסיף כי גם אם היה מדובר בשאלה משפטית, הרי שאין היא "חשובה" במובן סעיף 52(ב) לחוק בתי המשפט, תשי"ז–1957, שכן היא נוגעת לפרשנות של חוק ספציפי, ולא לעקרון משפטי רחב.

בקשת רשות הערעור נדחתה.

---

(1) ע"א 249/54, פ"ד ט"ו 1234, 1238.

(2) ראו גם ע"א 412/58, פ"ד י"ג 1890, 1893.

(3) ראו גם ע"א 249/54 הנ"ל, שם.

(4) ראו, למשל, ע"א 412/58 הנ"ל, שם.

(5) ראו, למשל, ע"א 249/54 הנ"ל, שם.

(6) ראו גם ע"א 412/58 הנ"ל, שם.

(7) ראו גם את הדיון בסוגיה זו אצל ש' ברנשטיין, "סמכות בתי הדין לרופאים", ספר השנה למשפט, תשכ"ב, עמ' 201.

(8) ראו, למשל, ע"א 249/54 הנ"ל, שם.

(9) ראו ד' לוי, שם.

(10) ראו, למשל, ע"א (ב"ש) 15/58 ברנשטיין נ' גולדמן, פ"ד י"ב 1890.

(11) ראו גם ע"א 249/54 הנ"ל, שם.

(12) ד' לוי, שם.

(13) ראו, למשל, ע"א (ב"ש) 15/58 הנ"ל, שם.

(14) ראו ש' ברנשטיין, "סמכות בתי הדין לרופאים", ספר השנה למשפט, תשכ"ב, עמ' 201.

(15) ראו גם ע"א 412/58 הנ"ל, שם.